

DZIAŁANIA NA RZECZ ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU W ZAKRESIE TURYSTYKI I REKREACJI NA PRZYKŁADZIE MIASTA OSTRÓW MAZOWIECKA W LATACH 2015-2019

Wprowadzenie

Zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy staje się nieodzownością jednostek samorządu terytorialnego, bo w tej koncepcji widzi się możliwość poprawy jakości życia mieszkańców w Polsce. W wielu opracowaniach wskazuje się na rozwój turystyki, jak również połączoną z nią rekreację jako na istotną determinantę rozwoju gminy. Znaczenie gospodarki turystyczno-rekreacyjnej przejawia się w wysokiej zdolności do generowania przede wszystkim nowych miejsc pracy i podnoszenia jakości życia lokalnych społeczności.

Rozwój turystyki jest ustawowym zadaniem samorządów gminnych, a sprawy turystyki od 2001 r. stały się zadaniem własnym tychże jednostek. Fakt ten stał się impulsem do zwrócenia jeszcze większej uwagi na tę sferę aktywności. Mimo że niektóre gminy nie posiadają wystarczających przesłanek, by rozwijać się poprzez turystykę, to ich lokalne strategie rozwoju takie propozycje zawierają. Analizując *Strategię zrównoważonego rozwoju miasta Ostrów Mazowiecka do 2030 roku – aktualizacja*¹ nie można stwierdzić, że władze miasta wyolbrzymiły rolę turystyki i rekreacji w jego rozwoju lokalnym. Wydaje się to oczywiste, gdy przeanalizuje się zdiagnozowane słabe strony miasta zawarte w powyższym dokumencie. Jednak różnorodne i liczne działania władz samorządowych przeprowadzone po uchwaleniu na początku 2016 r.

* dr Joanna Omieciuch - Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach.

¹ *Strategia zrównoważonego rozwoju miasta Ostrów Mazowiecka do 2030 roku – aktualizacja*, Załącznik do Uchwały Nr XVI/105/2016 Rady Miasta Ostrów Mazowiecka z dnia 27 stycznia 2016 r., Ostrów Mazowiecka, styczeń 2016 rok.

Strategii – zapisane w dokumencie do realizacji – spowodowały znaczny wzrost atrakcyjności turystyczno-rekreacyjnej Ostrowi Mazowieckiej.

Celem opracowania jest wskazanie najważniejszych według autorki działań, głównie miejskich inwestycji zrealizowanych w latach 2015-2019. Skoncentrowano się na tych, które znacznie poprawiły i bezpośrednio zwiększyły jego atrakcyjność turystyczno-rekreacyjną i przyczyniły się do rozwoju funkcji turystycznej miasta. Ze względu na niewielkie rozmiary opracowania zidentyfikowano najważniejsze inwestycje i działania organizacyjne na podstawie informacji urzędu miasta zawartych w biuletynach, pominięto zaś wiele mniejszych inwestycji, a także nie analizowano zrealizowanych inwestycji w infrastrukturę techniczną. W części teoretycznej opracowania wykorzystano literaturę przedmiotu.

Rola samorządu gminnego w kształtowaniu zrównoważonego rozwoju

Obecnie obserwuje się wzmożone zainteresowanie rolą, jaką władze lokalne odgrywają w realizacji koncepcji zrównoważonego rozwoju w jego trzech wymiarach, tj. ekonomicznym, społecznym (kulturowym), przestrzennym (ekologicznym). Zrównoważony rozwój staje się nieodzownością jednostek samorządu terytorialnego, bo widzi się w tej koncepcji możliwość poprawy jakości życia jego mieszkańców. Samorządy terytorialne mają do wykonania wiele zadań w dziedzinie zaspokojenia potrzeb zbiorowych mieszkańców, które należą do ich obowiązków jako gospodarzy terenu.

O szczególnym znaczeniu turystyki jako dziedziny gospodarki i jej wpływie na rozwój lokalny piszą zarówno uczeni², jak i samorządowcy³. Niektórzy autorzy zauważają, że wręcz przecenia się znaczenie turystyki w rozwoju poszczególnych jednostek samorządu terytorialnego. M. Marczak stwierdza, że niektóre – opracowane w drugiej połowie lat 90. i na początku lat dwutysięcznych – strategie rozwoju jednostek samorządowych w częściach prognozytycznych podkreślały ważność turystyki w aktywizacji gospodarczej gmin, choć były „to jedynie określone życzenia”⁴.

² R. Gałęcki, *Znaczenie efektu mnożnikowego wpływów z turystyki dla rozwoju regionu i miejscowości*, (w:) Rola i zadania samorządu terytorialnego w rozwoju gospodarki turystycznej, red. R. Gałęcki, Mazowiecka Wyższa Szkoła Humanistyczno-Pedagogiczna w Łowiczu, Łowicz 2004, s. 113.

³ R. Budzałek, *Rozwój turystyki jako istotny element polityki rozwoju Łowicza*, (w:) Rola i zadania samorządu terytorialnego w rozwoju gospodarki turystycznej, red. R. Gałęcki, Mazowiecka Wyższa Szkoła Humanistyczno-Pedagogiczna w Łowiczu, Łowicz 2004, s. 118.

⁴ M. Marczak, *Skuteczność działań jednostek samorządowych Pomorza na rzecz rozwoju turystyki*, Wydawnictwo Uczelniane Politechniki Koszalińskiej, Koszalin 2015, s. 14.

Bardzo dużo napisano na temat tego, co władze jednostek samorządowych mogą czynić, by na zarządzanych przez nie obszarach, gospodarka turystyczna się rozwijała⁵. Niektórzy badacze, będący w mniejszości, analizują też skuteczność działań jednostek samorządowych na rzecz rozwoju turystyki⁶.

Współcześnie w literaturze znajdziemy wiele o koncepcjach zrównoważonego rozwoju dużych i małych miast⁷. Wyjaśnieniem istoty i znaczenia zrównoważonego rozwoju miast, w kontekście funkcji, które miasto spełnia w związku ze zmianą funkcjonalności jednostki miejskiej z przemysłowej na usługową, zajęła się np. A. Dembicka-Niemiec⁸. Natomiast o roli wydatków inwestycyjnych w rozwoju miast polskich pisze np. A. Pyka⁹, a o znaczeniu inwestycji w rozwoju smart cities na przykładzie Barcelony – M. Kustera¹⁰. Natomiast B. Kazmierczak zwraca uwagę na rolę turystyki w aktywizacji społeczno-ekonomicznej małych miast, w warunkach zrównoważonego rozwoju. Według autora, podstawą wszelkich aktywności mających na celu równowagę rozwoju miast jest „poprawność wyboru stawianych sobie celów i konsekwencja władz w ich realizacji, a także szeroka partycypacja społeczna”¹¹.

Wykorzystanie turystyki jako instrumentu rozwoju lokalnego wiąże się ze zrozumieniem zasad, na jakich opiera się funkcjonowanie samorządu gminnego. Ustawa o samorządzie gminnym wylicza różne zadania własne gmin, wśród których są m.in. kwestie kultury, zabytków i opieki nad zabytkami, a także kultury fizycznej i turystyki, w tym terenów rekreacyjnych i urządzeń sporto-

⁵ Np. S. Nowak, *Samorząd terytorialny a organizacja turystyki w regionie*, Wydawnictwo Akademii Wychowania Fizycznego, Katowice 2015; I. Kapera, *Rola samorządu terytorialnego w gospodarowaniu i zarządzaniu przestrzenią turystyczną*, Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków 2016; Ł. Nawrot, P. Zmyślony, *Inwestor czy synergetyk: rola samorządu terytorialnego w rozwoju turystyki*, (w:) Rola i zadania samorządu terytorialnego w rozwoju gospodarki turystycznej, red. R. Gałeczki, Mazowiecka Wyższa Szkoła Humanistyczno-Pedagogiczna w Łowiczu, Łowicz 2004.

⁶ M. Marczak, *Skuteczność działań jednostek samorządowych Pomorza na rzecz rozwoju turystyki*, Wydawnictwo Uczelniane Politechniki Koszalińskiej, Koszalin 2015.

⁷ Np. A. Szelańska, *Miasta w świetle koncepcji zrównoważonego rozwoju*, (w:) Inwestycje w zrównoważonym rozwoju miast, red. A. Szelańska, CeDeWu, Warszawa 2017.

⁸ A. Dembicka-Niemiec, *Zrównoważony rozwój a funkcje miast. Badanie związków między zrównoważonym rozwojem średnich miast w Polsce a ewolucją ich struktury funkcjonalnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, Opole 2017, s. 8.

⁹ A. Pyka, *Wydatki inwestycyjne jednostek samorządu terytorialnego na przykładzie miast na prawach powiatu*, (w:) Inwestycje w zrównoważonym rozwoju miast, red. A. Szelańska, CeDeWu, Warszawa 2017.

¹⁰ M. Kustra, *Znaczenie inwestycji w rozwoju smart cities na przykładzie Barcelony*, (w:) Inwestycje w zrównoważonym rozwoju miast, red. A. Szelańska, CeDeWu, Warszawa 2017.

¹¹ B. Kazmierczak, *Turystyka zrównoważona jako istotny czynnik aktywizacji małych miast*, „Teki Komisji Architektury, Urbanistyki i Studiów Krajobrazowych O.L. PAN”, VII, 2011, s. 40-41.

wych¹². Wymienione zadania – na co zwracają uwagę badacze tej tematyki – to są te same zadania, które gmina wypełnia wobec własnych mieszkańców, a elementy infrastruktury tak turystycznej, jak i paraturystycznej mogą służyć zarówno mieszkańcom, jak i odwiedzającym¹³. W literaturze często podkreśla się, że wszystkie działania przeprowadzane w samorządach (drogi, wodociągi, ład przestrzenny, transport itd.), a zwłaszcza w miastach, są z korzyścią zarówno dla jednych, jak i dla drugich.

Przeгляд zadań, do których realizacji zobowiązuje się miasto jako gmina miejska, pozwala na wyszczególnienie wielu jego funkcji. Do najważniejszych z nich można zaliczyć funkcje: administracyjną, przemysłową, społeczną, transportową, handlową, oświatową czy turystyczną. Wszystkie wymienione funkcje mają znaczenie, choć dla społeczności lokalnej ich ważność może być różna. Interesującą, subiektywną ocenę wartości funkcji prezentuje praca A. Mandala. Autor – na podstawie uzyskanych wypowiedzi ankietowanych – wyodrębnił 22 funkcje, jakie miasto może pełnić dla człowieka. Okazuje się, że badani najczęściej postrzegali miasto jako: 1 – miejsce nauki i pracy, 2 – miejsce spotkań, rozrywek, wydarzeń kulturalnych, 3 – miejsce zamieszkania, 4 – miejsce odpoczynku i rekreacji, 5 – inne funkcje: społeczno-socjalne¹⁴. Tłumaczy to, dlaczego w tak wielu strategiach rozwoju kładzie się nacisk na rozwój turystyki i rekreacji oraz przedstawia się programy ich rozwoju.

Nie ulega wątpliwości, iż podstawowym czynnikiem rozwoju lokalnego są działania inwestycyjne i organizacyjne realizowane przez władze gminne. Wykonywanie zadań zawartych w strategii rozwoju gminy znajduje zawsze odzwierciedlenie w jej wydatkach inwestycyjnych. Prawdziwe jest stwierdzenie, że inwestycje podejmowane przez samorządy gminne są instrumentem bezpośredniego oddziaływania na jej rozwój lokalny. Jednocześnie bariery finansowe „mogą utrudniać bądź uniemożliwiać rozwój, spowalniać procesy rozwojowe, względnie powstrzymać od rozpoczynania i wspierania procesów rozwojowych w gminie.”¹⁵

¹² Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2001 r., Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.)

¹³ J. Drażkiewicz, *Miejsce turystyki w zadaniach gminnego samorządu terytorialnego w Polsce*, „Rocznik Żyrardowski”, 7 (2009), s. 271.

¹⁴ Badania zrealizowano metodą narracyjną pośród 228 studentów z obszaru województwa śląskiego. A. Mandal, *Funkcje miast i ich subiektywna percepcja (na przykładzie regionu śląskiego)*, „Acta Geographica Silesiana”, 14 (2013), s. 60.

¹⁵ J. Sarnowski, *Finansowe aspekty rozwoju gmin w powiecie ciechanowskim*, (w:) *Ekonomiczno-społeczne aspekty rozwoju jednostek samorządu terytorialnego w Polsce*, red. J. Sarnowski, D. Prokopowicz, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Biznesu i Zarządzania w Ciechanowie, Ciechanów 2016, s. 11.

Według S. Bosiackiego i J. Sikory uwarunkowania ekonomiczno-finansowe należą do tej grupy czynników, które określają rozwój turystyki w regionie i gminie. Badane przez autorów gminy uważały, że „pozyskanie odpowiednich środków finansowych na rozwój i modernizację bazy turystyczno-rekreacyjnej jest najpilniejszą ze spraw, jakie trzeba załatwić, aby można było realnie rozwijać gospodarkę turystyczną”¹⁶.

Właściwość obszaru charakteryzującą się określonym zespołem cech przyrodniczych lub pozaprzyrodniczych, które są przedmiotem zainteresowania turystów określa się mianem atrakcyjności turystycznej. Składają się na nią walory turystyczne (przyrodnicze i antropogeniczne), zagospodarowanie turystyczne (infrastruktura turystyczna) i dostępność komunikacyjna. Ze względu na pełnioną funkcję wyróżnić można walory rekreacyjne, edukacyjne i specjalistyczne¹⁷.

Atrakcyjność turystyczno-rekreacyjna Ostrowi Mazowieckiej przed 2015 r.

Ostrów Mazowiecka jest gminą miejską położoną w północno-wschodniej części województwa mazowieckiego, w odległości 100 km od Warszawy i 90 km od Białegostoku. Miasto, zajmujące obszar 22 km², usytuowane jest na skrzyżowaniu ważnych krajowych dróg oraz międzynarodowych szlaków komunikacyjnych. Liczba mieszkańców na koniec grudnia 2018 r. wynosiła 21 944 i od początku roku wzrosła o 614 osób¹⁸, co jest pozytywnym faktem w ogólnie złych trendach demograficznych w naszym kraju. Z informacji ostrowskiego urzędu miasta wynika, że również w 2019 r. więcej osób się urodziło niż zmarło.

By dopełnić obrazu miasta, należy wspomnieć o tym, że w wyniku jesiennych wyborów samorządowych w 2014 r. funkcję burmistrza po raz pierwszy objął Jerzy Bauer, który w swoim w programie wyborczym wyeksponował przede wszystkim trzy postulaty: Zgoda – Rozwój – Praca¹⁹. Działania, które zrealizował samorząd w latach 2014-2018, na czele którego stanął nowy burmistrz, który podporządkował pracę na stanowisku tym trzem postulatam,

¹⁶ S. Bosiacki, J. Sikora, *Samorząd terytorialny w kształtowaniu i realizacji strategii rozwoju turystycznego w regionie*, (w:) Rola i zadania samorządu terytorialnego w rozwoju gospodarki turystycznej, red. R. Gałęcki, Mazowiecka Wyższa Szkoła Humanistyczno-Pedagogiczna w Łowiczu, Łowicz 2004, s. 25.

¹⁷ G. Pol, H. Orzechowska, K. Sondej, M. Orłowski, M. Krysiak, M. Samołyk, *Raport końcowy. Przygotowany w ramach wykonywania pilotażowego badania wielkości i specyfiki ruchu turystycznego w województwie mazowieckim*, Samorząd Województwa Mazowieckiego, Mazowiecka Regionalna Organizacja Turystyczna, Warszawa 2018, s. 14.

¹⁸ *Raport o stanie miasta Ostrow Mazowiecka za 2018 rok*, Urząd Miasta Ostrow Mazowiecka, s. 8.

¹⁹ J. Bauer, *Program wyborczy to nie puste obietnice*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 4(13)/2017, s. 13.

uzyskały akceptację mieszkańców. Społeczna aprobata dla samorządowych działań pozwoliła w 2018 r. wystartować J. Bauerowi w kolejnych wyborach samorządowych. Wygrał je i sprawuje funkcję burmistrza Ostrowi Mazowieckiej drugą kadencję.

Nowo wybrany burmistrz w 2014 r., obejmując swój urząd, prawie bezwzględnie musiał przystąpić do opracowywania nowej strategii rozwoju gminy, gdyż dotychczasowy dokument obowiązywał do 2015 r. Pozwoliło to najprawdopodobniej na wyważony ogląd stanu miejskiej infrastruktury. Prowadząc szerokie konsultacje społeczne, zdiagnozowano słabe strony miasta i wskazano zadania do realizacji w celu rozwoju lokalnego, wzbogacając nazwę strategii przymiotnikiem „zrównoważony”²⁰.

Ostrów Mazowiecka przez lata nie wyróżniała się szczególnie dużymi walorami turystycznymi. Badania atrakcyjności powiatów, wchodzących w skład województwa mazowieckiego, zrealizowane w 2012 r. zakwalifikowały powiat ostrowski, którego Ostrów Mazowiecka jest siedzibą, do trzeciej kategorii typologicznej, tzw. przeciętnie atrakcyjnych. Na 42 powiaty wchodzące w skład województwa mazowieckiego powiat ostrowski zajął odległe 32 miejsce²¹. Jedynym muzeum, które istniało przed 2015 r. jest Muzeum Kresów i Ziemi Ostrowskiej. Jego prywatni właściciele gromadzą eksponaty i pamiątki związane z historią Kresów i jednostek wojskowych stacjonujących na terenach znajdujących się w granicach dzisiejszego powiatu ostrowskiego od końca XVIII w. do czasów obecnych, a także eksponaty i pamiątki związane z dziejami Ziemi Ostrowskiej od średniowiecza do chwili obecnej.

Również obiekty rekreacyjne nie stanowiły mocnych stron tego miasta. Świadczy o tym chociażby to, że dopiero w roku 2009 oddano do użytku Centrum Kultury i Rekreacji „Za Stawem” – kryta pływalnia wraz z jacuzzi, zjeżdżalnią, brodzikiem, biczami wodnymi, saunami oraz pełnowymiarową halą sportową ze ścianą wspinaczkową wraz z nowym system komunikacyjnym, parkingami i terenami zieleni. Uzupełnieniem oferty rekreacyjno-kulturalnej, odwołującym się do historycznej przeszłości miasta, stał się – również oddany do użytku w 2009 r. – Gród Książąt Mazowieckich. Jedyne kino „Ostrowia” zaledwie od 2012 r. wyświetla filmy na nośnikach cyfrowych. Zdiagnozowany stan nie pozwalał władzom miasta szczególnie opierać jego rozwoju na turystyce, co jest widoczne, gdy analizuje się uchwaloną 27 stycznia 2016 r. *Strategię zrównoważonego rozwoju miasta Ostrów Mazowiecka do 2030 roku – aktuali-*

²⁰ *Tworzymy nową strategię rozwoju miasta*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 6/2015, s. 7.

²¹ *Zróżnicowanie atrakcyjności turystycznej powiatów województwa mazowieckiego*, Mazowiecki Ośrodek Badań Regionalnych, Warszawa 2014, s. 18.

zacja. Zamieszczony w *Strategii* fragment dotyczący walorów przyrodniczych jest dość krótki²².

Mimo nie zawsze wystarczających warunków technicznych obiektów i braków sprzętowych – jak czytamy w *Strategii* – aktywnie działali animatorzy życia kulturalnego i sportowego. Ofertę rekreacyjno-kulturalną realizowały (i nadal realizują) miejskie ośrodki: Miejski Dom Kultury (MDK), Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji (MOSiR), Miejska Biblioteka Publiczna (MBP). Z analizy Tablicy 1 wynika, że przed rokiem 2015 mieszkańcy i odwiedzający mieli możliwość uczestniczenia w zaledwie 3 dużych imprezach w Ostrowi Mazowieckiej.

Tablica 1. Najważniejsze coroczne wydarzenia miejskie zapoczątkowane przed 2015 r.

Impreza	Charakterystyka wydarzenia	Główni organizatorzy
Wirujący krąg (Ostrowski styl)	Istnieje od 2001 r. W imprezie uczestniczą tancerze z różnych miast Polski (w 2019 r. m.in. z Warszawy, Gdańska, Pabianic, Białegostoku, Mińska Maz., Węgrowa, Mrągora, oraz zagraniczni z Ukrainy i Kazachstanu), rywalizując w różnych kategoriach wiekowych i formach tańca (Hip-Hop, Jazz, Disco Dance itp.).	MDK, Miasto Ostrow Mazowiecka, MOSiR, patronat burmistrza
Dni Ostrowi (Święto Miasta)	Istnieje od 2003 r. Największe plenerowe wydarzenie w regionie. Uczestniczą w nim zespoły muzyczne (od 2016 r. mieszkańcy wybierają „gwiazdę wieczoru”), kabaretowe i inne. Na imprezie prezentowane są dokonania różnych grup sportowych i artystycznych. Imprezie towarzyszy Mazowiecki Jarmark Księżnej Mazowieckiej.	MDK, MOSiR, MBP, Muzeum – Dom Rodziny Pileckich Miasto Ostrow Mazowiecka
Miasto dla Kobiet	Istnieje od 2011 r. Festiwal zdrowia i urody daje możliwość skorzystania z bezpłatnych usług i porad kosmetyczek, fryzjerów, dietetyków. W jego trakcie odbywają się też warsztaty taneczne, modowe, coachingowe itp.	MOSiR, patronat burmistrza

Źródło: opracowanie własne na podstawie: B. Siwek, *Tak wyglądało miasto dla kobiet*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl” 2(19)/2019, s. 11; E. Krupa, *Pond 1000 tancerzy na Ostrowskim Stylu*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl” 4(21)/2019, s. 18; *Dni Ostrowi: 3 dni atrakcji, wiele zaangażowanych podmiotów*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl” 3(20)/2019, s. 10-11.

²² „Leżąca wśród lasów Puszczy Białej Ostrow Mazowiecka stwarza możliwości rekreacji, grzybobrania, wędkarstwa i turystyki rowerowej. Godną uwagi jest trasa rowerowa im. Wojciecha Bogumiła Jastrzębowskiiego, rozpoczynająca się przy stawie miejskim w Ostrowi Mazowieckiej, a kończąca swój bieg na nadbużańskiej plaży w Broku.” (*Strategia zrównoważonego rozwoju miasta Ostrow Mazowiecka do 2030 roku – aktualizacja*, Załącznik do Uchwały Nr XVI/105/2016 Rady Miasta Ostrow Mazowiecka z dnia 27 stycznia 2016 r., Ostrow Mazowiecka, styczeń 2016 rok).

Wydarzenia przedstawione w Tabelicy 1 nadal są kontynuowane i cieszą się coraz większym zainteresowaniem mieszkańców i odwiedzających ze względu na bogatą ofertę kulturalną, rozrywkową i rekreacyjną.

Wybrane działania zrealizowane w latach 2015-2019, zwiększające atrakcyjność turystyczno-rekreacją Ostrowi Mazowieckiej

Decentralizacja administracji publicznej w Polsce sprawiła, że samorzady gminne stały się odpowiedzialne za rozwój lokalny. Jest on rozumiany jako proces zmian gospodarczych, społecznych, politycznych i kulturalnych prowadzących do podnoszenia poziomu życia mieszkańców, jak i poprawy funkcjonowania podmiotów gospodarczych.

Tablica 2. **Główne inwestycje zrealizowane w latach 2016-2019 (i kontynuowane)**

Lp.	Obiekt	Charakterystyka inwestycji
1	Boisko-Lodowisko „Omega”	Budowa zadaszonego lodowiska z nawierzchnią wielofunkcyjną, została podzielona na dwa etapy. W pierwszym etapie realizacji w 2016 r., która kosztowała 1,3 mln zł, wykonano roboty ziemne, konstrukcję i zadaszenie. Etap drugi był kontynuowany w 2017 r. i obejmował wykonanie płyty boiskolodowiska, instalacji sanitarnej i elektrycznej oraz wyposażenie hali.
2	Stara Elektrownia	Modernizacja budynku starej elektrowni z 1927 r. została zrealizowana za ok. 5 mln zł jako projekt pod nazwą „Kultura Pod Napięciem”. 3,5 mln zł (co stanowiło 70%) pozyskano ze środków UE w ramach Regionalnych Inwestycji Terytorialnych w konkursie RPO Województwa Mazowieckiego 2014-2020. Oddany jesienią 2018 r., obiekt o powierzchni 750 m ² jest przeznaczony na działalność kulturalną oraz na archiwum na dokumenty dotyczące historii Ostrowi i Ziemi Ostrowskiej. Wokół budynku posadzono drzewa, ustawiono ławki, zainstalowano oświetlenie.
3	Jatki	Miasto uzyskało dofinansowanie (70%) na realizację zadania „Ochrona zabytkowego budynku Jatek i nadanie mu nowych funkcji kulturalnych” w ramach Działania 5.3. Dziedzictwo Kulturowe RPO Województwa Mazowieckiego 2014-2020. Na modernizację jednego z nielicznych zabytków w Ostrowi z 1903 r. przeznaczono 5 mln zł, z czego 3,5 mln zł pozyskano ze środków UE. We wrześniu 2018 r. obiekt oddano do użytku. Odbywają się tam spotkania, warsztaty, prelekcje, wernisaże, koncerty i wiele innych wydarzeń.

4	Kino	Modernizacja sali widowiskowo-kinowej w Ostrowi Mazowieckiej (II etap), zakończona w grudniu 2016 r., finansowana była w ramach programu „Rozwój Infrastruktury Kultury/Infrastruktura domów kultury”, ze środków finansowych MKiDN pochodzących z Funduszu Promocji Kultury (145 tys. zł) i z budżetu miasta.
5	Muzeum – Dom Rodziny Pileckich	W 2019 r. zakończono budowę nowego pawilonu Muzeum – Dom Rodziny Pileckich ze 100% udziałem środków MKiDN i rewitalizację oryginalnego domu Marii Pileckiej z d. Ostrowskiej, z 70% udziałem środków UE. Na pierwsze muzeum w Polsce upamiętniające rtm. Witolda Pileckiego pozyskano z MKiDN 8,5 mln zł.
6	Ciągi pieszo-rowerowe	Z udziałem ponad 60-% środków z UE rozpoczęto w roku 2019 budowę ścieżek rowerowych i modernizację chodników na terenie całego miasta. W ramach zadania planowane jest wybudowanie: 17 km ścieżek rowerowych, 15 km chodników, 1,5 km pasów dla rowerów. Inwestycja podzielona została na 5 części, a łączna wartość realizacji zadań wyniesie 26 394 015,23 zł. Miasto pozyskało prawie 16 mln zł ze środków RPO Województwa Mazowieckiego 2014-2010 w ramach Działania 4.3. Redukcja emisji zanieczyszczeń powietrza.
7	Miejska Biblioteka Publiczna	Na kapitalny remont zabytkowego budynku Biblioteki przy ul. 11 Listopada otrzymano dofinansowanie w wysokości 2 mln zł. Realizację projektu pn. „Zaczarowany budynek w Ostrowi Mazowieckiej” z udziałem ok. 70% środków MKiDN z Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa, Priorytet 2 Infrastruktura bibliotek 2016-2020 rozpoczęto w 2019 r.
8	Stadion Miejski	Przebudowa stadionu miejskiego z dofinansowaniem w kwocie 1 987 900 zł obejmie: nawodnienie murawy, oświetlenie, tartan na bieżni, infrastrukturę do skoku w dal, trójskoku, skoku wzwyż, pchnięcia kulą i rzutu oszczepem. Rozpoczęta w 2019 r. inwestycja ma 70-% udział środków zewnętrznych, w tym 50% rządowych (Program rozwoju infrastruktury lekkoatletycznej 2018 MSiT) i 20% powiatu ostrowskiego. Modernizacja uzgodniona jest z Polskim Związkiem Lekkiej Atletyki i jej realizacja pozwoli na organizowane zawodów ponadlokalnych w lekkiej atletyce.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Z. Krych, *Pierwsza połowa kadencji pod znakiem inwestycji*, „Zapiski Ostrowskie” 16(1)/2016, s. 9; J. Bauer, *Program wyborczy to nie puste obietnice*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 4(13)/2017, s. 13; *Jeszcze w tym roku stadion miejski zmieni swój wygląd*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 1(18)/2019, s.4; S.K. Kos, *Rozpoczęliśmy realizację ciągów pieszo-rowerowych*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 3(20)/2019, s. 24; J. Bauer, *Rok 2019 pod znakiem inwestycji*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 4(21)/2019, s. 24; M. Rosińska, *Rewitalizacja „Jatek” na 115 urodziny*, „Rocznik Ostrowski”, 3/2017; *2 mln zł na remont Biblioteki*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 3(20)/2019, s. 13.

Aktywność samorządu gminnego na rzecz rozwoju, w zależności od występujących potrzeb i wyzwań, może przyjmować różne formy działania. W opracowaniu zostaną zaprezentowane te działania, które w sposób bezpośredni dotyczą turystyki, rekreacji i służą zrównoważonemu rozwojowi Ostrowi Mazowieckiej. Nie analizowano zaś działań w infrastrukturę drogową i wielu innych, które stanowią poważną część miejskich inwestycji tego miasta. Działania, które zrealizowała gmina miejska Ostrow Mazowiecka, zostały przeanalizowane od roku 2015 na podstawie informacji zawartych w biuletynach miasta i na oficjalnej stronie urzędu miasta ostrowmaz.pl.

Rok 2015 to początek zmian organizacyjnych w urzędzie miasta. Po objęciu władzy przez nowego burmistrza, przede wszystkim usprawniono zarządzanie w samorządzie, tworząc duży Wydział Rozwoju Gospodarczego oraz Wydział Organizacji, Spraw Obywatelskich i Promocji. Po reorganizacji w urzędzie miasta stało się możliwe zrealizowanie wielu inwestycji własnymi nakładami finansowymi, jak i pozyskanymi środkami z funduszy zewnętrznych. Przedstawione w Tablicy 2, wybrane przykłady przedsięwzięć inwestycyjnych świadczą o dużej ich różnorodności. Do ich realizacji wykorzystano także fundusze zewnętrzne, tj. fundusze unijne, środki rządowe oraz inne fundusze publiczne.

Przedstawione w Tabeli 2 przedsięwzięcia są imponujące ze względu na wydatkowane kwoty. Niektóre z nich, tak jak np. ciągi pieszo-rowerowe, są pierwszym tego typu kompleksowym projektem w Ostrowi Mazowieckiej, którego celem jest poprawa jakości powietrza poprzez redukcję emisji zanieczyszczeń. Inwestycja w znaczący sposób wpłynie na poprawę bezpieczeństwa, a dodatkowo miasto zyska nowe, atrakcyjne przestrzenie rekreacyjno-wypoczynkowe. W trakcie kadencji nowo wybranego burmistrza pojawił się też pomysł na utworzenie Ośrodka Dokumentowania Dziejów Ostrowi Mazowieckiej, który formalnie zaistniał od września 2015 r.²³, a w marcu 2016 r. samorząd Ostrowi Mazowieckiej powołał miejską instytucję kultury pod nazwą Muzeum – Dom Rodziny Pileckich²⁴. Instytucja swoją siedzibę będzie miała w domu Marii Pileckiej z domu Ostrowskiej. Muzeum będzie współprowadzone, a tym samym współfinansowane do 2030 r. przez MKiDN. Instytucja zostanie na trwałe wpisana do rejestru muzeów prowadzonych przez Ministra Kultury, co w znaczący sposób zwiększy stabilność funkcjonowania oraz jej prestiż²⁵.

²³ R. Zęgota, *Ośrodek Dokumentowania Dziejów Ostrowi Mazowieckiej*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 1(6)/2016, s. 7.

²⁴ O muzeum jako instytucji publicznej mówiło się w Ostrowi od początku lat 60. XX w., jednak pomysł nie zrealizowano. J. Bauer, *O ile byłibyśmy bogatsi...?*, „Zapiski Ostrowskie” 15(1)/2016, s. 9.

²⁵ B. Ogonowska-Ajdys, *Muzeum w rejestrze Ministra i z funduszami Ministerstwa Kultury do 2030 roku*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 3(20)/2019, s. 4.

Jak informuje miasto w swoich biuletynach, zrealizowane inwestycje służą mieszkańcom i odwiedzającym. Na przykład w Jatkach zaprezentowano łącznie 10 wystaw, odbyło się ponad 100 spotkań, a liczba osób, które przekroczyły progi galerii wyniosła już ponad 13 tysięcy²⁶. Natomiast w Starej Elektrowni od czasu otwarcia (18 stycznia 2019 r.) odbyło się ponad 70 wydarzeń kulturalnych oraz ponad 100 różnego rodzaju zajęć, w których łącznie wzięło udział ponad 11 tysięcy osób²⁷. Z lodowiska, po jego otwarciu w sezonie zimowym, skorzystało 20 tys. osób²⁸.

Zrealizowano też wiele mniejszych projektów inwestycyjnych dotyczących obiektów sportowo-rekreacyjnych, w tym siłowni zewnętrznych i street workout parków. Przeprowadzono termomodernizację budynków: w tym, MOSiR przy ul. Warchalskiego i Centrum Integracji Społecznej przy ul. Chopina, z udziałem 50% środków UE (2 mln zł) w ramach projektu „Ciepła strona miasta”²⁹. W 2019 r. przeprowadzono remont kręgielni MOSiR, budując dwa nowe tory dla dzieci. Zrealizowano plac zabaw z siłownią zewnętrzną na osiedlu przy ul. Lubiejewskiej oraz siłownię zewnętrzną na placu zabaw Topolowy Zakątek przy ul. Szkolnej. Miasto uzyskało 75 tys. zł dofinansowania z programu Rozwój małej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej o charakterze wielopokoleniowym w ramach Otwartej Strefy Aktywności Ministerstwa Sportu i Turystyki. Strefy są ogólnodostępne i bezpłatne³⁰.

W 2016 r. władze miasta postanowiły włączyć mieszkańców we współdecydowanie i współodpowiedzialność za proces wydawania środków finansowych z budżetu lokalnego. Instrumentem służącym do tego celu w samorządach gminnych są budżety obywatelskie, gdzie wydzielone z budżetu środki pieniężne można skierować na realizację zadań, będących w kompetencji gminy, wskazanych przez społeczność lokalną. W Ostrowi Mazowieckiej coroczna pula środków zaplanowanych na realizację budżetu obywatelskiego wynosi 200 tys. zł. W wyznaczonych terminach mieszkańcy miasta zgłaszają swoje propozycje projektów (wraz z listą poparcia co najmniej 15 osób) – nie mogą być one związane z budową i remontem dróg, ulic, chodników i ścieżek rowerowych. Następnie mieszkańcy powyżej 16 roku życia biorą udział w głosowa-

²⁶ Szerzej J. Wilczyńska, *Już 13 tysięcy osób przekroczyło mury Jatek*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 4(21)/2019, s. 15.

²⁷ P. Kowalska, *Nowe życie Starej Elektrowni*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 4(21)/2019, s. 14.

²⁸ R. Zęgota, *Najważniejsze zadania zrealizowane przez samorząd miasta Ostrow Mazowiecka w latach 2015-2018*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 3 (16/2018), s. 2.

²⁹ *50% środków UE na modernizację trzech budynków*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 3(20)/2019, s. 4.

³⁰ S.K. Kos, *Dwie nowe strefy aktywności*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 4(21)/2019, s. 8.

niu nad projektami, które spełniły formalne wymagania. Największym zainteresowaniem cieszyła się 4 edycja budżetu obywatelskiego, w której mieszkańcy oddali ok. 3 tys. głosów na jeden z 11 zgłoszonych projektów. W Tabeli 1 scharakteryzowano projekty o charakterze rekreacyjnym, bo takie głównie uzyskiwały największe poparcie mieszkańców w kolejnych głosowaniach.

Tabela 1. Wybrane projekty inwestycyjne zrealizowane (i do realizacji) w ramach budżetu obywatelskiego w Ostrowi Mazowieckiej w latach 2016-2020

Nazwa projektu	Rok	Liczba głosów	Koszt inwestycji w zł	Charakterystyka projektu
Topolowy Zakątek	2017	902	166 000	Przy ul. Szkolnej stworzono nowoczesne miejsce wypoczynku i rekreacji. Zbudowano siłownię zewnętrzną i zmodernizowano plac zabaw.
Plac Pełen Radości	2018	433	133 380	Ideą ogrodu sensorycznego dla dzieci, zlokalizowanego przy ul. Widnichowskiej jest zintensyfikowane i celowe oddziaływanie na ich zmysły. Plac wyposażony został m.in. w ścieżkę sensoryczną, platformę do balansowania, równoważnię oraz zestaw zręcznościowy z mostkiem. Z myślą o pobudzeniu zmysłu węchu w ogrodzie zasadzono rośliny o różnych intensywnych zapachach.
Biblioteka Pod Chmurką	2018	132	18 200	Szafy z książkami zlokalizowano w 5 punktach miasta: plac przy Starej Elektrowni; skwer przy pomniku Ks. Anny Mazowieckiej; Ogródek Jordanowski; Miejskie Przedszkole nr 2 przy ul. Zwycięstwa; plac zabaw przy ul. Szkolnej „Topolowy Zakątek”. Każda zainteresowana osoba może wypożyczać wybrane książki oraz współtworzyć zasoby tej biblioteki.
Boisko otwarte do koszykówki	2020	1164	200 000	Lokalizacja obiektu to teren SP nr 2 im. Papieża Jana Pawła II. Boisko będzie ogólnodostępne dla wszystkich mieszkańców miasta i pomocne w kształceniu i realizowaniu programu klas sportowych.

Zródło: opracowanie własne na podstawie: *Raport o stanie miasta Ostrow Mazowiecka za 2018 rok*, Urząd Miasta Ostrow Mazowiecka, s. 41; B. Herman, *Topolowy Zakątek*, „Zapiski Ostrowskie”, 16(1)/2016, s. 5; P. Kowalska, *Czytać można pod chmurką*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 2(19)/2019, s. 21; P. Kowalska, *3 tys. osób zagłosowało na budżet obywatelski*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 4(21)/2019, s. 10.

Współpraca władz miejskich z ostrowską społecznością lokalną zaowocowała również zrealizowaniem pierwszego ogrodu społecznego w Ostrowi Mazowieckiej. Od czerwca 2016 r. mieszkańcy przy pomocy miasta zagospodarowali nieuporządkowaną działkę, której właścicielem był samorząd. Opuszczony i zaniedbany plac, wyrównany na koszt miasta, na który władze miejskie nawiozły nową ziemię, stał się „Skwerciem obfitości”. Inicjatywa została sfinansowana przez fundację Green Cross Poland, która przekazała narzędzia, nasiona roślin i małą architekturę. Przedsięwzięcie poprawiło wygląd miasta, a w trakcie wspólnych prac doszło do nawiązania sąsiedzkich relacji okolicznych mieszkańców. W kolejnych latach skwerek stał się miejscem licznych pikników integracyjnych, różnorodnych warsztatów czy spotkań z ciekawymi ludźmi³¹.

Warto też wspomnieć o dwóch innych ciekawych działaniach, w które władze samorządowe włączyły się i propagowały rozwiązania na rzecz zrównoważonego rozwoju w jego wymiarze środowiskowym. W pierwszym przypadku Ostrow Mazowiecka wraz z innymi gminami powiatu ostrowskiego przystąpiła do projektu wypożyczania parkowanych na terenie miasta skuterów elektrycznych. W wyznaczonych jego miejscach (Ratusz Miejski, Bank Spółdzielczy, Pływalnia, Szpital Powiatowy, SP nr 4) można było w określonym terminie korzystać z pojazdów nie szkodzących środowisku. Władze Ostrowi Mazowieckiej podpisały umowę z firmą Blinkee.city, która zapewniła obsługę skuterów. Pilotażowy program był realizowany w latach 2018-2019. Stawka za 10-minutowe skorzystanie z elektromobilnego transportu wynosiła 2,90 zł, a następnie została obniżona do 2,5 zł. W ciągu dwumiesięcznego funkcjonowania w 2018 r. każdy skuter przejechał od kilkuset do ponad tysiąca kilometrów³². Kontynuacją programu elektromobilności było zawarcie w maju 2019 r. porozumienia z PGE Nowa Energia w sprawie montażu 3 stacji ładowania dla pojazdów elektrycznych³³.

Później od 11 listopada 2019 r. mieszkańcom udostępniono 11 hulajnóg elektrycznych. Projekt realizowany był, tak jak w przypadku skuterów elektrycznych, z firmą Blinkee.city. Hulajnogi ustawiono w wielu dogodnych punktach na terenie Ostrowi Mazowieckiej, a ich lokalizacja była widoczna w aplikacji Blinkee.city. Opłata startowa wynosiła 2,5 zł, 1 minuta jazdy – 49 groszy, a 1 minuta postoju kosztowała 9 groszy³⁴.

³¹ Szerzej na temat „Skwercu Obfitości” P. Pecura, („Skwerek Obfitości” ruchem społecznym?, „Rocznik Ostrowski”, 3/2017, s. 177-182.)

³² Z. Chrupek, *Sukces skuterów elektrycznych*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 3(16)/2018, s. 8; *Sezon skuterowy otwarty!*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 2(19)/2019, s. 4.

³³ *Ładowniki dla pojazdów elektrycznych w Ostrowi Mazowieckiej*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 3(20)/2019, s. 7.

³⁴ M. Kuziak, *Hulajnoga na każdą porę*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 4 (21/2019), s. 4.

Tablica 3. Najważniejsze, cykliczne wydarzenia organizowane od 2015 r.

Wydarzenie	Rok	Charakterystyka wydarzenia	Główny organizator
Ostrowskie Forum Rozwoju	2015	Forum ma na celu tworzenie płaszczyzny do wymiany myśli, dobrych praktyk i poszukiwania innowacyjnych rozwiązań w przestrzeni samorządowej i biznesu, by dynamizować rozwój społeczno-gospodarczy Ostrowi	Miasto Ostrow Mazowiecka, Fabryka Mebli Forte S.A., Bank Spółdzielczy
Power Challenge	2016	Zmagania zawodników z Białegostoku, Warszawy, Ostrołki i Łomży w kategorii power (street workout siła i wytrzymałość) i challenge – (trening funkcjonalny) odbywają się na boisku Omega.	Kluby sportowe, MOSiR, Miasto Ostrow Mazowiecka
Ostrowska gala sportów walki WORwar	2017	W trzeciej edycji imprezy odbyło się 13 pojedynków ostrowskich zawodników sportów walki (boks, brazylijskie jiu jitsu, MMA i Kick boeing K 1) z zawodnikami z Wyszkowa, Ostrołki, Warszawy, Gdańska i Białej Podlaski. Wejściówki na imprezę rozeszły się po dwóch tygodniach sprzedaży.	Kluby sportowe, wsparcie MOSiR, patronat burmistrza
Święto Rotmistrza Witolda Pileckiego	2017	Wydarzenie jest poświęcone pamięci rtm. Witolda Pileckiego i jego żonie rodowitej ostrowiance. W ramach uroczystości organizowane są: Msza św. w intencji rodzin Pileckich i Ostrowskich, Parada Rotmistrza oraz Piknik Historyczny.	Muzeum – Dom Rodziny Pileckich w Ostrowi Mazowieckiej
Lotto 3x3 QUEST	2017	Turniej eliminacyjny Mistrzostw Polski w koszykówce 3x3 - LOTTO 3x3 QUEST na boisku Omega	Polski Związek Koszykówki, MOSiR
Festiwal Ludowy „Moda na Folklor”	2018	Pierwszy festiwal zgromadził ok. 1000 uczestników. W drugim na scenie wystąpiły zespoły ludowe nie tylko z różnych regionów Polski, ale również zespoły międzynarodowe z Litwy i Serbii, gromadząc ok. 2-tysięczną publiczność.	MDK, patronat MKiDN

Źródło: opracowanie własne na podstawie: R. Zęgota, *Innowacje w samorządzie i biznesie tematem Forum*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 4(13)/2017, s. 2; M. Kulesza, *Ostrowska gala sportów walki WORwar to już impreza ponadlokalna*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 2(19)/2019, s. 16; A. Olejarczyk, *Moda na Folklor*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 2(19)/2019, s. 20; M. Kulesza, *Power challenge po raz czwarty*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 4(21)/2019, s. 22; A. Spinek, *Turniej eliminacyjny Mistrzostw Polski LOTTO 3x3 QUEST po raz trzeci w Ostrowi*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 3(20)/2019, s. 20; K. Szychowska, A. Lubczyński, *Honorowi goście na III Święcie Rotmistrza Witolda Pileckiego*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 3(20)/2019, s. 13.

Zrealizowane i realizowane obecnie inwestycje w mieście Ostrow Mazowiecka (w ostatnich 5 latach) pozwoliły stworzyć bogatą ofertę dla zaspokojenia potrzeb rekreacyjnych i turystycznych zarówno mieszkańców, jak i odwiedzających (Tablica 3). W roku 2020 zostanie zainaugurowane kolejne wydarzenie I Centralne Moto Show.

Zapoczątkowano 6 nowych wydarzeń ponadlokalnych (Tablica 3). Oferta turystyczna, rekreacyjna, kulturalna i sportowa w Ostrowi Mazowieckiej ciągle się rozwija. Imponująco wygląda jej zakres i różnorodność.

Ostrow Mazowiecka wypadła też bardzo dobrze w pilotażowym badaniu wielkości i specyfiki ruchu turystycznego w województwie mazowieckim, realizowanym przez Mazowiecką Regionalną Organizację Turystyczną w 2018 r. Miasto zajęło bardzo dobre 7 miejsce. Aż 11% ankietowanych zwiedziło to miasto w ciągu ostatnich 24 miesięcy. Więcej wskazań uzyskały Warszawa (55%), Płock (27%), Żyrardów (21%), Sochaczew (17%), porównywalnie - Radom (13%) i Ciechanów (12%). W badaniu punktowym na Mazowszu metodą TAPI badani uczestnicy ruchu turystycznego rzadziej wskazywali dużo większe miasta, tj. Ostrołękę, Siedlce czy bardziej atrakcyjne turystycznie: Pułtusk, Warzę i Węgrów³⁵.

O docenieniu działań władz miejskich świadczą otrzymane przez miasto nagrody w 2019 r. w różnych konkursach w Polsce. Miasto zostało wyróżnione w konkursie „Lider Zmian. Nagroda Internautów” w obszarze „Świat wokół nas” za zrewitalizowany budynek Jatek. O nagrodę walczyli beneficjenci funduszy europejskich z RPO Województwa Mazowieckiego 2014-2020. Organizatorem konkursu była Mazowiecka Jednostka Wdrażania Programów Unijnych³⁶. W 2019 r. miasto „zostało nagrodzone za systematyczne wzbogacanie oferty dla mieszkańców i turystów, dzięki inwestycjom ostatnich kilku lat. Miasto otrzymało tytuł Przyjazna Gmina 2019 i Złote Godło w kategorii QI SERVICES. Kapituły obu konkursów doceniły m.in. rewitalizację dwóch obiektów przemysłowych, oddanych na potrzeby społeczno-kulturalne, jak Galeria Jatki i Stara Elektrownia, a także remont kina Ostrowia. Uwzględniono także zaplecze sportowe i rekreacyjne miasta, ofertę kulturalną, edukacyjną oraz organizację wydarzeń o charakterze ponadlokalnym.”³⁷ W roku 2018 miasto otrzymało

³⁵ Ankietowani (N=2072) byli pytani o miasta w województwie mazowieckim, które zwiedzili w ciągu ostatnich 24 miesięcy. G. Pol, H. Orzechowska, K. Sondej, M. Orłowski, M. Krysiak, M. Samołyk, *Raport końcowy. Przygotowany w ramach wykonywania pilotażowego badania wielkości i specyfiki ruchu turystycznego w województwie mazowieckim*, Samorząd Województwa Mazowieckiego, Mazowiecka Regionalna Organizacja Turystyczna, Warszawa 2018, s. 88.

³⁶ D. Choinka, *Jatki wyróżnione na Mazowszu*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 4(21)/2019, s.7.

³⁷ B. Szostak, *Jakość usług dla mieszkańców została nagrodzona*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 4(21)/2019, s. 9.

tytuł Laureata i Złote Godło w kategorii QI SERVICES – usługi najwyższej jakości, a w 2017 r. uhonorowano Ostrow Mazowiecką w kategorii QI Product – Produkt Najwyższej Jakości za organizację wydarzenia – Ostrowskie Forum Rozwoju³⁸. Na koniec warto zauważyć, że Burmistrz Ostrowi Mazowieckiej został zaproszony do grona członków Rady Programowej Smart City Forum. Forum to jest największą w Polsce inicjatywą poświęconą inteligentnym miastom³⁹.

Zakończenie

Każde miasto, które posiada walory przyrodnicze, kulturowe może stać się obszarem, gdzie turystyka i rekreacja będzie pełniła istotne funkcje w rozwoju społeczno-ekonomicznym, ale zanim to nastąpi olbrzymie zadania stoją przed władzami samorządu terytorialnego. Mają one różnoraki charakter, tj. ekonomiczny, organizacyjny. Najważniejsze są inwestycje w infrastrukturę, ale obciążenia bieżącymi wydatkami budżetowymi uniemożliwiają gminom utrzymanie pożądanego poziomu inwestowania z wykorzystaniem środków własnych. Stąd tak ważne jest zabieganie o środki zewnętrzne.

Przyczyn sukcesu w realizacji tak wielu inwestycji w Ostrowi Mazowieckiej można upatrywać w konieczności opracowania i uchwalenia nowej *Strategii* rozwoju Ostrowi Mazowieckiej. Realny ogląd miasta dał właściwy obraz stanu miejskiej infrastruktury. Zdiagnozowano słabe strony miasta i ustalono działania do realizacji. Autorka skupiła się tylko na przedstawieniu działań inwestycyjnych dotyczących zaspokojenia potrzeb rekreacyjnych mieszkańców i turystycznych odwiedzających – choć ma świadomość, że inwestycje w każdą infrastrukturę też podnoszą atrakcyjność przestrzeni miejskiej.

Zidentyfikowane działania władz miejskich, wykonywane od roku 2015, dały bardzo wysokie rezultaty. Zmodernizowano i zrewitalizowano obiekty kultury, wybudowano obiekty rekreacyjno-sportowe, buduje się ścieżki rowerowe, systematycznie włączając mieszkańców Ostrowi Mazowieckiej w proces decyzyjny wydawania środków z budżetu lokalnego. Udostępnia się skutery i hulajnogi elektryczne jako alternatywę bezemisyjnego transportu miejskiego. Dużą nadzieję na zwiększone zainteresowanie odwiedzaniem miasta daje otwarcie w roku 2020 stałej wystawy w Muzeum – Dom Rodziny Pileckich w Ostrowi Mazowieckiej. Będzie to jedyny obiekt muzealny w Polsce poświęcony bohaterskiemu Rotmistrzowi Witoldowi Pileckiemu.

³⁸ A. Kacpura, *Złote Godło dla Miasta za usługi najwyższej jakości*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 4(17)/2018, s. 6.

³⁹ M. Kulesza, *Miasto reprezentowane na ogólnopolskich Forach i Konferencjach*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 4(21)/2019, s. 12.

W dotychczas poczynionych działaniach dostrzega się ekonomiczne, społeczne i ekologiczne aspekty zrównoważonego rozwoju. Miasto w ciągu zaledwie 5 lat zrealizowało wiele ambitnych projektów. Rok 2015 w dziejach Ostrowi Mazowieckiej okazał się zwrotny. Dla mieszkańców ważne jest, by taka dynamika inwestycyjna była kontynuowana w dalszych latach. Interesującym jest czy w kolejnych latach działania władz samorządowych na rzecz zrównoważonego rozwoju będą równie znaczne i dynamiczne, a to będzie wymagało dalszego monitoringu.

Bibliografia

- Bauer J., *O ile bylibyśmy bogatsi...?*, „Zapiski Ostrowskie”, 15(1)/2016.
- Bauer J., *Program wyborczy to nie puste obietnice*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 4(13)/2017.
- Bauer J., *Rok 2019 pod znakiem inwestycji*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 4(21)/2019.
- Bosiacki S., Sikora J., *Samorząd terytorialny w kształtowaniu i realizacji strategii rozwoju turystycznego w regionie*, (w:) Rola i zadania samorządu terytorialnego w rozwoju gospodarki turystycznej, red. R. Gałęcki, Mazowiecka Wyższa Szkoła Humanistyczno-Pedagogiczna w Łowiczu, Łowicz 2004.
- Budzałek R., *Rozwój turystyki jako istotny element polityki rozwoju Łowicza*, (w:) Rola i zadania samorządu terytorialnego w rozwoju gospodarki turystycznej, red. R. Gałęcki, Mazowiecka Wyższa Szkoła Humanistyczno-Pedagogiczna w Łowiczu, Łowicz 2004.
- Choinka D., *Jatki wyróżnione na Mazowszu*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 4(21)/2019.
- Chrupiek Z., *Sukces skuterów elektrycznych*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 3(16)/2018.
- Dembicka-Niemiec A., *Zrównoważony rozwój a funkcje miast. Badanie związków między zrównoważonym rozwojem średnich miast w Polsce a ewolucją ich struktury funkcjonalnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, Opole 2017.
- Dni Ostrowi: 3 dni atrakcji, wiele zaangażowanych podmiotów*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 3(20)/2019).
- Drażkiewicz J., *Miejsce turystyki w zadaniach gminnego samorządu terytorialnego w Polsce*, „Rocznik Żyrardowski”, 7/2009.
- Gałęcki R., *Znaczenie efektu mnożnikowego wpływów z turystyki dla rozwoju regionu i miejscowości*, (w:) Rola i zadania samorządu terytorialnego w rozwoju gospodarki turystycznej, red. R. Gałęcki, Mazowiecka Wyższa Szkoła Humanistyczno-Pedagogiczna w Łowiczu, Łowicz 2004.
- Herman B., *Topolowy Zakątek*, „Zapiski Ostrowskie”, 1(16)/2016.
- Kapera I., *Rola samorządu terytorialnego w gospodarowaniu i zarządzaniu przestrzenią turystyczną*, Oficyna Wydawnicza AFM, Kraków 2016.
- Kacpura A., *Złote Godło dla Miasta za usługi najwyższej jakości*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 4(17)/2018.
- Kaźmierczak B., *Turystyka zrównoważona jako istotny czynnik aktywizacji małych miast*, „Teki Komisji Architektury, Urbanistyki i Studiów Krajobrazowych O.L. PAN”, VII, 2011.

- Kos S.K., *Rozpoczęliśmy realizację ciągów pieszo-rowerowych*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 3(20)/2019.
- Kos S.K., *Dwie nowe strefy aktywności*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 4(21)/2019.
- Kowalska P., *Czytać można pod chmurką*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 2(19)/2019.
- Kowalska P., *Nowe życie Starej Elektrowni*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 4(21)/2019.
- Kowalska P., *3 tys. osób zagłosowało na budżet obywatelski*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 4(21)/2019.
- Krych Z., *Pierwsza połowa kadencji pod znakiem inwestycji*, „Zapiski Ostrowskie”, 1(16)/2016.
- Kulesza M., *Miasto reprezentowane na ogólnopolskich Forach i Konferencjach*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 4(21)/2019.
- Kulesza M., *Ostrowska gala sportów walki WORwar to już impreza ponadlokalna*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 2(19)/2019.
- Kulesza M., *Power challenge po raz czwarty*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 4(21)/2019.
- Kustra M., *Znaczenie inwestycji w rozwoju smart citis na przykładzie Barcelony*, (w:) *Inwestycje w zrównoważonym rozwoju miast*, red. A. Szelańska, CeDeWu, Warszawa 2017.
- Jeszcze w tym roku stadion miejski zmieni swój wygląd*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 1(18)/2019.
- Ładowarki dla pojazdów elektrycznych w Ostrowi Mazowieckiej*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 3(20)/2019.
- Mandal A., *Funkcje miast i ich subiektywna percepcja (na przykładzie regionu śląskiego)*, „Acta Geographica Silesiana”, 14 /2013.
- Marczak M., *Skuteczność działań jednostek samorządowych Pomorza na rzecz rozwoju turystyki*, Wydawnictwo Uczelniane Politechniki Koszalińskiej, Koszalin 2015.
- Nawrot Ł., Zmysłony P., *Inwestor czy synergetyk: rola samorządu terytorialnego w rozwoju turystyki*, (w:) *Rola i zadania samorządu terytorialnego w rozwoju gospodarki turystycznej*, red. R. Gałeczki, Mazowiecka Wyższa Szkoła Humanistyczno-Pedagogiczna w Łowiczu, Łowicz 2004.
- Nowak S., *Samorząd terytorialny a organizacja turystyki w regionie*, Katowice 2015.
- Ogonowska-Ajdys O., *Muzeum w rejestrze Ministra i z funduszami Ministerstwa Kultury do 2030 roku*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 3(20)/2019.
- Olejarczyk A., *Moda na Folklor*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 2(19)/2019.
- Pecura P., *„Skwerek Obfitości” ruchem społecznym?*, „Rocznik Ostrowski”, 3/2017.
- Pol G., Orzechowska H., Sondej K., Orłowski M., Krysiak M., Samołyk M., *Raport końcowy. Przygotowany w ramach wykonywania pilotażowego badania wielkości i specyfiki ruchu turystycznego w województwie mazowieckim*, Samorząd Województwa Mazowieckiego, Mazowiecka Regionalna Organizacja Turystyczna, Warszawa 2018.
- Pyka A., *Wydatki inwestycyjne jednostek samorządu terytorialnego na przykładzie miast na prawach powiatu*, (w:) *Inwestycje w zrównoważonym rozwoju miast*, red. A. Szelańska, CeDeWu, Warszawa 2017.
- Raport o stanie miasta Ostrow Mazowiecka za 2018 rok*, Urząd Miasta Ostrow Mazowiecka.
- Rosińska M., *Rewitalizacja „Jatek” na 115 urodziny*, „Rocznik Ostrowski”, 3/2017.

- Sarnowski J., *Finansowe aspekty rozwoju gmin w powiecie ciechanowskim*, (w:) Ekonomiczno-społeczne aspekty rozwoju jednostek samorządu terytorialnego w Polsce, red. J. Sarnowski, D. Prokopowicz, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Biznesu i Zarządzania w Ciechanowie, Ciechanów 2016.
- Sezon skuterowy otwarty!*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 2(19)/2019.
- Siwek B., *Tak wyglądało miasto dla kobiet*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 2(19)/2019.
- Spinek S., *Turniej eliminacyjny Mistrzostw Polski LOTTO 3x3 QUEST po raz trzeci w Ostrowi*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 3(20)/2019.
- Strategia zrównoważonego rozwoju miasta Ostrów Mazowiecka do 2030 roku – aktualizacja*, Załącznik do Uchwały Nr XVI/105/2016 Rady Miasta Ostrów Mazowiecka z dnia 27 stycznia 2016 r., Ostrów Mazowiecka, styczeń 2016 rok.
- Szelągowska A., *Miasta w świetle koncepcji zrównoważonego rozwoju*, (w:) Inwestycje w zrównoważonym rozwoju miast, red. A. Szelągowska, CeDeWu, Warszawa 2017.
- Szostak B., *Jakość usług dla mieszkańców została nagrodzona*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 4(21)/2019.
- Szychowska K., Lubczyński A., *Honorowi goście na III Świątce Rotmistrza Witolda Pileckiego*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 3(20)/2019.
- Wilczyńska J., *Już 13 tysięcy osób przekroczyło mury Jatek*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 4(21)/2019.
- Tworzymy nową strategię rozwoju miasta*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 6/2015.
- Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. z 2001 r., Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.)
- Zęgota R., *Ośrodek Dokumentowania Dziejów Ostrowi Mazowieckiej*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 1(6)/2016.
- Zęgota R., *Innowacje w samorządzie i biznesie tematem Forum*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 4(13)/2017.
- Zęgota R., *Najważniejsze zadania zrealizowane przez samorząd miasta Ostrów Mazowiecka w latach 2015-2018*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 3(16)/2018.
- Zróżnicowanie atrakcyjności turystycznej powiatów województwa mazowieckiego*, Mazowiecki Ośrodek Badań Regionalnych, Warszawa 2014.
- 2 mln zł na remont Biblioteki*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 3(20)/2019.
- 50% środków UE na modernizację trzech budynków*, „Biuletyn Miasta ostrowmaz.pl”, 3(20)/2019.

Streszczenie

Celem pracy jest zidentyfikowanie działań władz gminy miejskiej na rzecz zrównoważonego rozwoju w zakresie turystyki i rekreacji. Uważając, że inwestycje w rozwój turystyki i rekreacji przyczynią się do rozwoju miast, przeanalizowano inwestycje pod kątem ich znaczenia dla realizacji potrzeb turystycznych i rekreacyjnych w mieście. Badania dotyczące identyfikacji działań przeprowadzono dla lat 2015-2019. Badaniem objęto gminę miejską Ostrów Mazowiecka. Do przygotowania opracowania wykorzystano metodę obserwacji i analizy dokumentów. W wyniku analizy stwierdzono, że zrealizowane działania inwestycyjne podnoszące atrakcyjność turystyczną i rekreacyjną miasta, stosowanie budżetu obywatelskiego, a także inne przedsięwzięcia, pozwoliły na osiągnięcie wysokich rezultatów zrównoważonego rozwoju w jego trzech wymiarach i będą dalej go aktywizować.

**ACTIVITIES FOR SUSTAINABLE DEVELOPMENT
IN THE AREA OF TOURISM AND RECREATION
ON THE EXAMPLE OF THE CITY OF OSTRÓW MAZOWIECKA
IN 2015-2019**

Summary

The purpose of the work is to identify the activities of the urban municipality for sustainable development in the field of tourism and recreation. The author believes that investments in the development of tourism and recreation will contribute to development, therefore investments were analyzed in terms of their importance for satisfying the tourism and recreation needs implemented in the city. Research on the identification of activities was carried out for 2015-2019. The study concerns the municipality of Ostrów Mazowiecka. The method of document observation and analysis was used to prepare the study. As a result of the analysis, it was found that investment activities carried out and in the organization, increasing the tourist and recreational attractiveness of the city, the application of the civic budget, as well as other undertakings have allowed to achieve high results of sustainable development in its three dimensions and will further activate it.